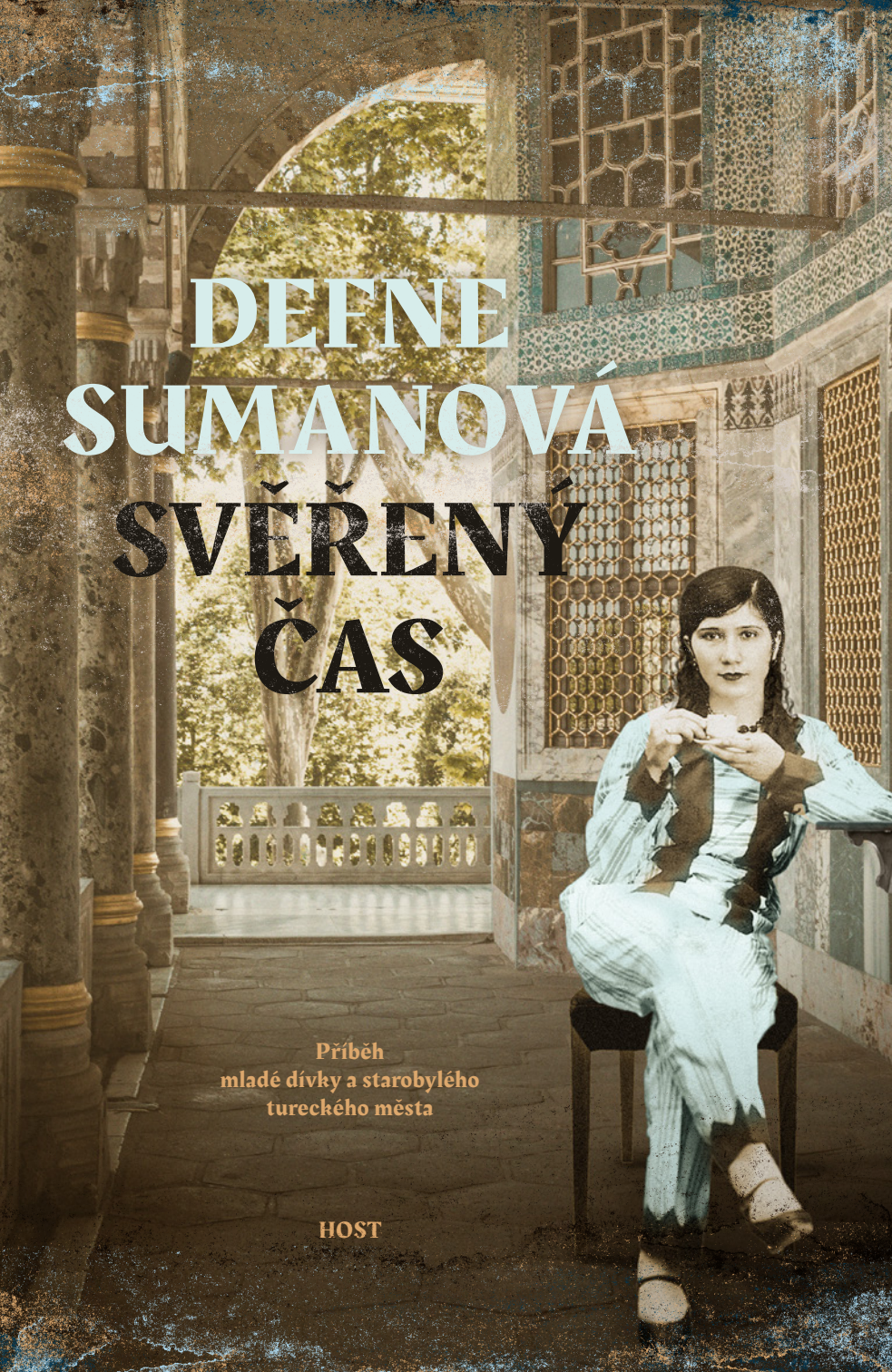
DEFNE
SUMANOVÁ
SVĚŘENÝ
ČAS
Příběh
mladé dívky a starobylého
tureckého města
HOST

Poznámka k výslovnosti

Turečtina

c se vyslovuje jako *dž*

ç se vyslovuje jako *č*

ı se vyslovuje vzadu na patře jako redukovaná samohláska

ğ se zpravidla nevyslovuje, prodlužuje předchozí samohlásku: *Doğan* [dóan]

j se vyslovuje jako *ž*

ö se vyslovuje jako *e* se zaokrouhlenými rty

ş se vyslovuje jako *š*

ü se vyslovuje jako *i* se zaokrouhlenými rty

y se vyslovuje jako *j*

Řečtina

gi se vyslovuje jako *j*

I.
Brány do ráje

© 2015
George Poulimenos

Když jsem povstala z popela ztraceného města
dali mi jméno Šeherezáda
Přestože od okamžiku kdy jsem spatřila světlo světa
uplynulo téměř celé století
mému doživotnímu mlčení konec nenastal
A i když mám ztuhlý jazyk
Budu vyprávět
O všem
Dokud si mě zde ve věži rozpadlého domu
nenajde smrt…

První září

Mé narození připadá na sladký, do oranžova zbarvený večer, kdy Avináš Pillaí dorazil do Izmiru.

Podle evropského kalendáře se píše rok 1905.

Měsíc září.

Když se loď jménem Afrodite přepravující indického špiona blížila do přístavu, prý jsem ještě nebyla na světě, ale do temnoty, kterou jsem obývala měsíce, se matčinou dělohou pomalu začal vkrádat tenký paprsek světla. Matka nebyla ve stavu, že by mohla vstát a chodit. Což nezpůsobila má váha, nýbrž opium, které potahovala z dýmky sevřené mezi prostředníčkem a prsteníčkem. Otočila hlavu směrem k oknu a sledovala závěsy opilecky povlávající ve větru.

Loni uprostřed léta — nebo to bylo už před dvěma lety? — tančila na plese v klubu v Bornově s jedním inženýrem od železniční společnosti Aydın Demiryolu. A ten muž s ní na parketu povlával stejně jako vítr těmi závěsy. Jak jen se jmenoval? Pamatuje si na Angličanovy vystouplé lícní kosti, na to, že bydlel v domě v severní části přístaviště, i na jeho neosobní taneční kroky. Ale jméno si ne a ne vybavit. Pan? Pan Něco. Ale co? Bylo to divné jméno. Ne zcela běžné. Zvedla hlavu a znovu potáhla z dýmky mezi dvěma prsty. Před

jejíma temnýma očima se vznášely fialové kroužky a pan Něco pomalu odplouval po parketu do dáli.

Avináš Pillaí postávající na palubě druhé třídy honosné Afrodite, která čekala nedaleko přístavu, neměl o mé matce ani o mně nejmenší tušení. Se zavřenýma očima a nosem namířeným k pestrobarevné obloze nasával vzduch jako divoké zvíře. Země se západem slunce konečně přestala po celém dni zadržovat dech a mladý Ind, jemuž se po mnohadenním cestování po moři už omrzel zápach uhlí a studeného železa, radostně vdechoval vůni květin a zeleně. Růže, citrusy, magnolie, jasmín a odněkud z hloubi pronikající ambra…

Dlouhým a vnímavým nosem, hodným osmanského sultána, který Avinášovu tmavému obličeji slušel, vtahoval vůně jako chutná sousta po dlouhém půstu a odděloval jednotlivé pachové tóny a vrstvy. Obzvláště ty růžové. Přestože měl zavřené oči, dokázal rozeznat červené růže od bílých. Na břehu, tam někde v tom probleskujícím růžovo-červeném městě naproti, žije pan Giakumi. Mladý muž se nezajímal ani o město, ani o jeho pověstně půvabné ženy. Myslel jen na ponurý pokoj, o němž psal pan Giakumi ve svých dopisech… V malé dílně za lékárnou stařičký alchymista extrahoval olej z okvětních lístků nejvzácnějších růží dovezených ze všech koutů říše.

„Na co ten kapitán čeká?“

„Zřejmě až odjede ta nákladní loď a on bude moct projet.“

V nejvyšším patře, v první třídě osvětlené elektrickými lampami, reptají pánové ve fraku a buřinkách, s drahými, z poloviny vykouřenými doutníky sevřenými mezi rty, jako by to nebyli právě oni, kdo trpělivě cestují z Alexandrie na Rhodos, Leros, Chios a konečně do Izmiru.

„Nikoli, pane, ta nebude odjíždět, cožpak nevidíte, že k ní přistavili další loď? S uhlím. Na ni se bude teprve nakládat."

„Tu nemyslím. Měl jsem na mysli tamtu loď, co na ni nakládají balíky s tabákem. Už tam stojí dobrých dvacet minut."

„Pánové, naše loď až do přístavu vůbec nezajede. Je tam mělko. A lodě kapitánů, kteří to nevědí, tam vždy uvíznou. Nedá se nic dělat, počkáme si na čluny."

Zvuky přicházející z přístavu, cinkání tramvaje, klapot koňských kopyt a lomozící kola vozů na dlažebních kostkách připomněly pánům požitky, na něž během cesty po moři zapomněli. Někteří by přísahali, že dokonce zaslechli z nočních klubů v přístavišti ženský smích. Ztraceni v modrých vodách, kde se s houkáním navzájem vyhýbaly lodivodské čluny, šmouhaté jachty, nákladní i výletní lodě, se pánové co chvíli dívali na hodinky vytažené z kapsy.

„Nemoct vkročit na pevninu, když už je člověk zcela na dosah, je k nevydržení. Kde vězí ty čluny?"

Avináš se vzdálil na zadní palubu a ve chvíli, kdy si byl zcela jistý, že ho nikdo nesleduje, sepjal ruce na hrudi. Jistě, jelikož působil ve službách britského impéria, bylo důležité vzbuzovat evropský dojem, nicméně na druhé straně byl stále vnuk svého dědečka, který čekal na boží odpuštění v klášteře na úpatí Himálaje. Bylo načase poděkovat bohu za to, že ho ochránil během krušných dní i bouřlivých nocí, jež prožil na cestě nejdříve z Kolomba do egyptského Búr Saídu, pak v nočním vlaku do Alexandrie a odtud na palubě Afrodite do Izmiru.

Otočil se ke slunci, které se postupně rozpouštělo v moři jako kopeček rudé zmrzliny, a přimhouřil oči.

„*Óm nama Šivája*. Všemocný Šivo, díky ti za to, žes nás chránil před ranami osudu, neštěstím, pohromou i nemocí, díky za to, žes nás ve zdraví dostal až k břehům tohoto překrásného města…“

Modlíval se od dětství. Nejen k Šivovi, kterému dávala přednost rodina, ale i k milosrdnému bohu Višnuovi a samozřejmě i k Brahmovi, stvořiteli všehomíra. Věřil, že bohové včetně Šivy jsou přátelské bytosti, jež ho milují. Před nimi se nemusel přetvařovat ani lhát. A celým svým srdcem věřil, že mu tato božská stvoření odpustí jeho nevědomá provinění a budou nad ním neustále držet ochrannou ruku.

„Všemohoucí Šivo, ničivá i tvořivá sílo! Podej mi pomocnou ruku, abych na této nové životní cestě kráčel správným směrem. Stůj při mně, ať své povinnosti vykonávám úspěšně. Ochraňuj mou matku, otce a mé bratry od všeho zlého, od nemoci i neštěstí. Dej, ať s trpělivostí čelím svému osudu…“

Najednou se na palubě zvedl silný vítr. Tento vítr přicházel se setměním a byl pověstný tím, že dokázal ve vteřině zchladit i nejteplejší dny. Někdy jako dobrosrdečný obr, neznalý své síly, ničil vše kolem, nechtěně převrhoval rybářské čluny a spouštěl smršť nadávek. Ale onoho večera byl přívětivý. Pohladil oprýskané zelené zábradlí, sebral mladému muži z hlavy klobouk a zavál ho k prázdným lehátkům nedaleko schodiště. Avináš hned nezareagoval. Dědeček mu vštěpoval, že je třeba, dokonce i v největším spěchu (obzvláště v největším spěchu), modlitbu řádně dokončit. Pohroužit se opětovně do světských záležitostí, aniž se člověk s bohy rozloučil, mohlo přinést smůlu. Rychle se rukama dotkl obočí, rtů a nakonec hrudi.

„Všemohoucí a velký bože, tys strůjce zázraků. Svěřujeme se do tvé moci. *Óm nama Šivája*."

A pak se rozběhl za kloboukem zakutáleným pod lehátky. Cítil se provinile, že přerušil modlitbu — navíc v části, kdy měly přijít na řadu prosby.

Vítr, zřejmě aby mu připomněl, že život je příliš krátký a krásný na to, aby si ho člověk kazil tíživými pocity viny, popohnal klobouk ještě o pár kroků dál a načechral mladíkovi havraní kadeře. Byly stejně husté a silné jako vlasy arménských dívek, které si zpívají venku u věšení prádla. I kdyby se člun převrhl, nerozcuchaly by se. Vítr hvízdal a pronikal kolem krku dolů pod jeho hedvábnou košili. Avináš měl sametově hnědou pokožku jako otroci z Východu, ale nepochybně svým zjevem převyšoval Evropany procházející se po Kordonu, jimž vítr bral klobouky. Jen se podívejte! Nebyl to žádný maharádža, však také cestoval druhou třídou. Ale ve špičatých botách našlapoval daleko elegantněji než mnozí pánové z paluby o patro výš. V pravém uchu měl smaragdovou náušnici a v kapsičce kapesník ze stejného zeleného hedvábí, z jakého byla vázanka kolem krku.

Vítr ještě jednou Avináše s hvízdotem obkroužil a poté odvál svůj kořeněný dech na druhou stranu zálivu, k domu, kde jsme s matkou právě prožívaly poslední hodiny společného bytí. Matka přimhouřenýma očima upřeně sledovala vlající tylové záclony. Byl tam někdo? Ale svět z okna nejvyššího patra našeho domu byl toho večera výletní lodi Afrodite velice vzdálený a zcela mimo dohled mladého Inda.

Bůh na nás mrká vždy prostřednictvím náhod. A právě indický špion Avináš Pillaí, jenž téhož večera dorazil do města, mi — po mnoha letech — vyprávěl o mém narození. Byla

to náhoda, že Avináš, který rozkryl mé tajemství díky jedné staré fotografii, sledoval z paluby lodi město tak, jak vypadalo v den, kdy jsem se narodila.

A znovu je září.

Ale je to jiné, zcela jiné září…

Jiné v tom, že při mém narození se město se svými kupolemi, minarety a maličkými cihlovými domy třpytilo jako zlato, zatímco o sedmnáct let později kolem sebe plivalo oheň jako nějaká rozlícená nestvůra. A vítr, ten vtipálek, jenž tehdy mladému špionovi sebral klobouk, onoho večera přinesl na palubu lodi těžký zápach. Všude páchl petrolej, spálené pneumatiky a ve vzduchu byl cítit pach spáleniny ze shořelých staletých platanů a fíkovníků, které pokrývaly ulice svým sladkým ovocem, ruin kostelů, klavírů a pozlacených knih.

A k tomu všemu ještě silný zápach sežehnutého masa, který pronikl až na palubu Iron Duke, lodi, jež měla odvézt Avináše společně s mou matkou daleko od šlehajících plamenů — a také od nekonečných sporů s místními obyvateli… Všichni si zakrývali ústa kapesníkem, někteří zvraceli přes zábradlí. Zápach spáleného masa, kostí, vlasů a nehtů lidí, kteří se jako švábi rozutekli na střechy nebo do sklepů, aby se schovali. Koček uvízlých v úzkých štěrbinách. Racků se spálenými křídly. Zoufalých velbloudů a koní.

A byl to stejný vítr, který se předtím snažil Avinášovi vštípit, že život je příliš krátký a krásný na to, aby se zabýval vážnými pocity. Stejný vítr, jenž pod tíhou závazku, který mu osud naložil na bedra, zesílí a bude svědkem toho, že se tisíce lidí směstnaných v přístavišti mohou zalknout nejen vodou, ale i vzduchem.

Ale do tohoto okamžiku zbývá ještě hodně času…

Vraťme se nyní k onomu sladkému, do oranžova zbarvenému večeru, kdy jsem se narodila. Nechť já se snažím překonat matčino úzké děložní hrdlo a Avináš ať jako student před ústní zkouškou vypočítává vesnice a městské čtvrti, s nimiž se dosud setkával jen na papíře. Nuže, tamhle vepředu je Kokaryalı, dále Göztepe, Karantina, Salhane, Karataş, Bahribaba. Z Afrodite není vidět, ale kousek od celnice se nachází nová, moderní budova ve tvaru podkovy s názvem Kışla-i Hümayun, které se říká Žlutá kasárna. Avináš věděl, že uvnitř je na šest tisíc osmanských vojáků *nizám-i džedíd*.

A to je důležité.

K jeho povinnostem patřilo navazovat kontakt s vojáky. Tajná služba bedlivě sledovala vojáky ve všech osmanských městech, od Soluně po Izmir. Měl bydlet v turecké čtvrti a vmísit se mezi ně v kavárnách a na tržištích. Měl se účastnit setkání Evropanů a sbírat informace o piklech, které kuli Francouzi a Italové. Žaludek se mu sevřel.

Ale co když se mu nepodaří úkol splnit?

Co když sice hovor vyslechne, ale nebude rozumět cizím jazykům, jimž se učil ve škole?

„Jsi schopný, mladý a plný odhodlání. Za necelé dva měsíce budeš mluvit lépe než místní."

To řekl jeho profesor z Oxfordu.

„My jsme tě nevybrali náhodou, synu. Věř nám. Jsi pro tento zvláštní úkol jako stvořený."

A z toho zvláštního úkolu měl právě teď silně sevřený žaludek.

Pod hedvábnou košilí mu z podpaží stékaly čůrky potu. Rozhlédl se po opuštěné palubě a s nosem zabořeným

do podpaží si k sobě rychle přičichl. Přestože se celou cestu snažil vyhýbat kořeněným jídlům, ucítil ze své pokožky nepatrný česnekový odér.

To ho znepokojilo.

Nejprve bylo nutné najít místo, kde by se mohl umýt. Vyklonil se přes zábradlí a nahlédl do nižšího patra. Právě se začala nakládat zavazadla na čluny, které obklopily Afrodite ze čtyř stran jako pirátské lodě. Jakmile se dostane na břeh, musí vyhledat lázně.

„V přístavišti na molu Pasaport tě bude čekat náš člověk, aby zabránil případným problémům na celnici. Ale to je vše. Pak už je to zcela na tobě. Bude to tak lepší. Až vyjdeš z přístavu, jdi směrem ke stanici Basmane a ve Zlatnické ulici se zeptej na bazar Yemişçizade. Poté vyčkej, až tě zkontaktujeme."

A zatímco Avináše svírala obava z nového života v neznámém městě, moje matka, která se v Izmiru narodila a vyrůstala, naříkala a svíjela se v porodních bolestech. Opium už přestalo působit. Dítě v jejím lůně se přeměnilo ve zvíře s ostrými drápy a drásalo ji zevnitř. Ztěžka vstala a jako opilý soudek se odpotácela ke dveřím pokoje, kde byla uvězněna po dobu tří měsíců, jednoho týdne a pěti dní. Tam se opřela. Její výkřiky byly ve vlnách slyšet z podkroví až dolů, do pokoje pro hosty, kde seděla arménská porodní bába Meline s pytlíkem zlata v ruce.

Naproti Meline seděla v sametovém křesle moje babička, a aniž odložila šálek kávy, pokynula ostrou bradou směrem ke stropu.

Přišel čas.

Takto začal můj život opředený tajemstvím, který potrvá celé století.

Bůh příhodného okamžiku

Ti, kdo mi vybrali jméno Šeherezáda, mě jednoho brzkého rána našli ležet v mdlobách v zahradě plné jasmínové vůně. Vlasy jsem měla rozprostřené na kořenech morušovníku, pod nímž jsem ležela. Nohy vyčnívající zpod ohořelé sukně se podobaly hnisajícím ranám, ale sladký úsměv na mé tváři nebylo možné přehlédnout. Měli za to, že za zavřenýma očima sním o něčem krásném. Nemohli vůbec pochopit, jak jsem se dokázala dostat přes bránu až do zahrady.

Já si však pamatuji vše. Bylo jiné září. Kvetly akáty a každou chvíli měla začít škola. Bylo mi sedmnáct. Právě končil týden, kdy jsem měla narozeniny. Ve větvích morušovníku se zachytil drak — měl červenou barvu, stejně jako všechno ostatní během oné noci — a třepetal se ve větru přicházejícím z hor k moři. Půda pode mnou byla měkká, vlhká a lákavá. Mého obličeje se dotýkaly andělské prsty. Někde v dálce bouchly dveře. Najednou jsem zaslechla cvak, cvak… Někdo nabil pušku. Dvojitá rána by mě zcela jistě zbavila života. Tak ať. Tu noc po sobě stříleli všichni. Moře plné lidských těl. Všechna nafouklá jako balon.

Tehdy jsme ke smrti měli natolik blízký vztah, že jsme se jí nebáli.

Život sám o sobě představoval zázrak.

Na mysli mi vytanuly děti plavající mezi těly, jak je zelené a červené oblečky táhly ke dnu. Chlapci a dívky s vlasy opředenými mořskými řasami a svírající drobnými pažemi řetězy evropské lodi, jak se do posledního dechu snažili uprosit kapitána, aby je vzal s sebou… Jak se zuby nehty drželi života! To mně taková síla nezbyla. Byla jsem slabá. Vyčerpaná. Zničená, použitá.

Tělo se mi sesulo na zem. Ani ústa jsem neotevřela.

I kdyby se mi to podařilo, nevydala bych ze sebe hlásku, ale to jsem v tu chvíli ještě nevěděla.

Ráj se nacházel na hranici dvojitého výstřelu.

Zavřela jsem oči.

Někde v dálce byl slyšet dětský pláč.

Za zavřenýma očima jsem zahlédla ženu. Stála na palubě dlouhatánské lodi. Kolem hlavy jí poletovaly dva silné copy a ofina zakrývala její zamračený výraz. Hned za ní stál Avináš Pillaí. Tmavými pažemi ji objal kolem úzkého pasu a přitiskl pevně na svou hruď. Na hladině se odrážely oranžovožluté plameny a žena s pláčem opřela hlavu bez klobouku o Indovo rameno.

Žena se jmenovala Edith Sofia Lamarcková.

A byla to moje matka.

Ale to jsem tehdy ještě nevěděla.

Až po letech mi o tom vyprávěl Avináš Pillaí.

Nejmladší dítě Charlese Lamarcka se narodilo ve čtvrti Bornova, ve velkém zděném domě se zahradou uprostřed rozlehlého pozemku. Zahrada zbudovaná ve svahu byla plná kamélií, bugenvilejí a všech možných druhů růží. Když byla Edith malá, byla přesvědčená, že tato zahrada sahající

až k cypřišovým lesům je samotný ráj. Čtvrť Bornova byla obklopená horami, jejichž modř se mísila s tou nebeskou. Višně a granátovníky mávaly ze zahrad na pozdrav.

Malá Edith ležela mezi modrými, fialovými a růžovými keři hortenzií, které její dědeček vysázel vlastníma rukama a o nichž rád mluvil jako o svých vnucích. Ležela a sledovala mraky. Jeden z nich nesl na zádech boha Kaira. Kairos byl bůh příhodného okamžiku. Zamiloval se do Smyrny, amazonské královny, na jejíž počest bylo založeno město Izmir. Každý den, nesen oblaky po modrém nebi nad městem, zdravil potomky potomků krásné královny. Smyrna byla tak silná, jako byla krásná a stejně tak i spravedlivá. V lukostřelbě se jí nikdo nevyrovnal. Podobně jako ostatní Amazonky si během dospívání uřízla pravý prs, aby jí nepřekážel při napínání luku. Edith si ji představovala, jak s rozevlátými černými dlouhými vlasy uhání na koni po zlatavých písčitých plážích. Pokud by se jí kdy narodila dcera, dala by jí jméno Smyrna.

Někdy běhávala až k záhonům na konci zahrady směrem k lesu, kde měla pradlena Sıdıka zasazenou šalvěj a horský tymián, zabořila obličej do léčivých bylin a vdechovala jejich pyl, dokud nezačala kýchat. Zahrada byla plná ovocných stromů. Na kovových sloupech s vinnou révou byla pověšená houpačka. Tu vyrobil tatínek spolu se sluhou Mustafou, když spolu pracovali v truhlárně. A provazy byly spletené stejně jako lana lodí v izmirském přístavu. Když se Edith na houpačce postavila, trhala si z dědečkových hroznů různých barev i odrůd a navzdory matčině zákazu hltala bez omytí zaprášené, teplé, vlastním cukrem opilé žluté kuličky. Poté, co její dědeček Louis Lamarck předal podnikání svému

synovi, vrhl se na pěstování révy a tomu pak věnoval veškerý svůj čas trávený v penzi.

Před Editinou ložnicí stál morušovník, jenž zanechával na balkoně své plody. U postele krmila bource morušového, který si z listů vytvořil malé hnízdečko. A její chůva z Bursy ji naučila zpívat housenkám ukolébavku. Chůva trvala na tom, že bourec morušový rozumí pouze řecky. A tak Edith každý večer uspávala housenky a ráno pak se zvědavostí i mírnými obavami poodhrnovala listy, aby se na ně podívala. Někdy uprostřed léta řecké služebnictvo rozprostřelo pod ohromným stromem plachtu a po maličké Edith žádalo, aby zatřásla větvemi. Nahnula se tedy z balkonu a svými drobnými pažemi třásla větvemi, až sladké bílé moruše padaly na látku, kterou tam dívky natáhly do všech čtyř směrů. Zvuk padajících moruší připomínal déšť.

Jednou, když utrhla ještě zelený fík, zjistila, že jí ruku potřísnila bílá tekutina podobná mléku vytékajícímu z cecíků kočky Griši, která na zahradě právě porodila koťata. Pradlena Sıdıka malé holčičce vysvětlila, že „to mléko je krví fíkovníku". Potřebuje ho, aby se jeho plody nalily jako ňadra. Sıdıka uprchla z Kréty. Byla vysoká, štíhlá, modrooká, se světlými prošedivělými vlasy. Neodmyslitelně k ní patřila cigareta. Hovořila řečtinou, jíž nikdo kromě jejího manžela, sluhy Mustafy, nerozuměl. Dokonce ani jejich synové. A malou Edith, která často prchala před matčinými hosty, krmila ve svém skrovném příbytku na konci zahrady skořicovými koláči a burkem.

Kvůli věkovému rozdílu nevyrůstala Edith společně se svými bratry a sestrou. Dokázala se zabavit sama. Její sestra Anna a bratři Charles junior a Jean Pierre trávili osm měsíců

v roce na internátní škole ve Francii. Během této doby byla Edith jediným dítětem v obrovském domě. Ne že by neměla kamarády. Právě naopak, tehdy čtvrť Bornova představovala pro děti ráj. Při západech slunce s vůní mandarinek jezdívaly po ulicích na kolech, hrávaly kuličky nebo na schovávanou. A mnohem více než své otce, kteří vystupovali z večerního vlaku, vyhlížely prodavače chalvy Kostu. Žil v malé vísce v Bornově, chodíval každý večer kolem Lamarckova domu a dával dětem chalvu se lněným semínkem. Dámám ležícím na pohovkách, které si vynesly před domy, nabízel v kornoutech pistácie, turecký med a sladkosti ke kávě.

Editin nejbližší kamarád byl syn sousedů Edward Thomas-Cook. Společně přelézali železnou bránu zahrady, honili duchy v opuštěných domcích, během nekonečných letních odpolední se schovávali ve stínu a hráli postavy z románů, které právě četli. Edward pocházel z početné rodiny, měl dva starší bratry a nemocnou mladší sestru, takže se na něj v tom množství často zapomínalo. Jejich dům byl plný příbuzných a hostů a Edward je všechny oslovoval tetičko nebo strýčku. Nepodobal se ostatním chlapcům. Místo aby si šel zahrát fotbal, sedával raději s Edith a četl si. Kromě *Ostrova pokladů* a *Dobrodružství Toma Sawyera* přečetl také Editinu oblíbenou knihu *Malé ženy*. Dokonce neodolal naléhání Edith, která se obdivovala hlavní hrdince Jo, a s těžkým srdcem jí vlastnoručně ustřihl dva dlouhé copy.

Kromě Edwarda měla Edith dalšího kamaráda: svého otce Charlese Lamarcka. *Monsieur* Lamarck byl spíše ve věku dívčina dědečka. Možná proto se jejich vztah zakládal na vzájemném porozumění a laskavosti. A možná také proto Edith zbytečně rozmazloval, na což si její matka Juliette

často stěžovala. Když se blížil příjezd večerního vlaku, sedávala Edith na okraji kamenného jezírka a s rukama mezi bílými lekníny a červenými rybami sledovala bránu do zahrady. V tu dobu Juliette procházela zahradou do sousedního domu na čaj, a aniž se ve svých saténových pantoflíčcích zastavila, zavolala: „Edithko, prosím tě, umyj se a učeš si vlasy, než se vrátím. Řekla jsem chůvě, ať ti nachystá ty šaty s modrou mašlí. Na večeři máme hosty. Chci všechny vaše usměvavé tváře vidět u stolu."

Slova jí vycházela z úst v rytmu chůze. Když se zastavila, aby popadla dech, její akvamarínově zelené oči na vteřinu spočinuly na Editině tváři v očekávání souhlasu, načež odvrátila pohled, jako by tam spatřila něco nepatřičného. Dceřiny tmavé oči musely v Juliettině nitru vyvolat temné podezření, protože když se na ni podívala, objevila se jí mezi obočím hluboká rýha. Když se stejná rýha mezi obočím objevila u Edith před jejími dvanáctými narozeninami, matku to rozčililo víc než dceru. Tehdy si stěžovala svým hostům, které zvala na čaj: „Vidíte, madam Levonová, Edith už má vrásky. Ve svém věku. Pořád jí říkám, že si musí každý večer omývat obličej růžovou vodou, ale neposlouchá mě." Jako kdyby tím neustálým stěžováním měla ta odporná rýha zmizet.

Monsieur Lamarck svou zasněnou dcerušku sedící u jezírka každý večer brával do náručí, hladil ji a oslovoval „ty můj drobečku". Edith byla skutečně velmi maličká. Rysy měla pravidelné, jako vyřezané tenkým nožem, a její tvář se podobala kapce vody… Do doby, než se z ní stala dospívající dívka, patřila k nejmenším ve třídě. Zuby měla jako perličky. S mezerou mezi dvěma předními zuby vypadala přerozkoš-

ně a podle Sıdıky ji také chránila před neštěstím. Ta mezera byla Editino štěstí. Po večerech jejímu otci Lamarckovi, zmoženému prací pro lodní společnost, stačil jediný pohled do uhlově černých očí malé dcerky, aby se rozveselil. Otec s dcerou se ruku v ruce procházeli po rozlehlé zahradě, pozorovali pavouky, kteří si předli sítě na dědečkově zaprášené vinici, a mluvili o Měsíci, jenž zbarvoval macešky do stříbrna, a o hvězdách, které vycházely zpoza hory Nif.

Charles Lamarck měl řadu teorií na téma vesmír a čas. Například že by vesmír mohl mít tvar podkovy. Pokud by tomu tak bylo a my bychom se postavili na jeden její konec a druhý vyfotili, mohli bychom vidět Kleopatru, jak se miluje s Caesarem, nebo Marii Antoinettu a její bílou šíji na gilotině. Edith nechápala, jak je možné, že Měsíc ukazuje světu jen jednu svou tvář, ani nechápala teorii vesmíru ve tvaru podkovy, ale líbila se jí vyhlídka na fotografování hrdinek, jejichž příběhy ráda poslouchala. A ze všeho nejraději měla, když otec dosadil do svých vesmírných teorií její oblíbené historické postavy.

Monsieur Lamarck by pro svou dceru udělal cokoli na světě, hýčkal ji perlami, hracími skříňkami i panenkami se skutečnými vlasy, které nechal dovézt až z Paříže. K desátým narozeninám věnoval Edith bílého poníka z Londýna. Ke třináctým čistokrevného arabského koně s černočernou hřívou lesklou jako zrcadlo. Otec s dcerou jezdívali na koních do letovisek v okolí čtvrtí Bornova, Narlıköy a Kokluca a občas se zastavili ve venkovní restauraci u Kervanského mostu. Jindy nechali upéct jehňata a rozdali je nomádům, kteří si v okolí postavili stany, a místním lidem rozesetým po piknikovištích.

Nikoho tedy nepřekvapilo, že náhlá smrt *monsieur* Lamarcka otřásla Edith víc než kýmkoli jiným. Ubohému muži se jednoho pekelně horkého letního dne, když sám obědval u Kraemera, náhle zastavilo srdce. Charles Lamarck byl na místě mrtvý. Hlava mu klesla do měkoučkého krvavého filetu a miska s *cacıkem* se převrhla na otevřenou *Kartouzu parmskou*, kterou vždy nosíval ve vnitřní kapse saka.

Blízký vztah mezi otcem a dcerou, který Juliette Lamarcková nedokázala dost dobře ocenit v době, kdy byl její muž živ a zdráv, jí v roce následujícím po jeho náhlé smrti přišel vhod. Předtím než měla jít Edith do posledního ročníku, přestala chodit do školy a celé léto ji nebylo nikde vidět. I nyní, vyhublá na kost, bledá ve tváři a s černými kruhy pod očima, bezcílně bloumala a z domu vůbec nevycházela. Juliette to vše se svou mimořádnou výmluvností připisovala hluboké depresi, s níž se dcera potýkala po ztrátě otce.

„Edith? Kde je? Ach, *ma chérie*, Charlesův náhlý odchod jí velmi otřásl. Ani se neptejte… Otřáslo jí to natolik, že musela ze zdravotních důvodů nechat školy. Když mi doktor řekl, že jí zdejší horké klima neudělá dobře, co jsem měla dělat? Poslala jsem ji do lázní v Baden-Badenu. Strávila tam celé léto. I teď odpočívá. Proto ji nikdo neviděl. Samozřejmě že nás ta pohroma zasáhla všechny, ale někdo se musí vrátit k normálnímu životu, *n'est-ce pas*? Mí synové, díky bohu, ihned převzali veškeré podnikání. Pokud jde o Annu, už zase čeká dítě… Ani se neptej! A tentokrát dokonce dvojčata! *Mon Dieu!* Přestěhovali se do domu někde v Buce, vypadá jako malý palác. Už jsem to říkala? Zeť je solidní muž. Anglický aristokrat. Ach, samozřejmě, vždyť ho znáš… *Ah, oui*, ano, mluvili jsme o Edith… Má drahá, moje mladší dcera je

velmi citlivá. Navíc si byli s otcem hodně blízcí. Nedá se nic dělat. Mluvila jsem s tím známým neurologem, který bydlí v Grand Hotelu Huck. Radil mi, ať ji nechám být. Prý sem přijel z Vídně, aby zde sepsal své paměti. Seznámila jsem se s ním na akci pořádané Thomas-Cookovými. A víte, co mi řekl?…"

Po nějakém čase začala sama věřit tomu, co vyprávěla. Je možné, že to vyprávěla právě proto, aby přesvědčila spíše sebe samu než své přátele. Pro vystavění příběhu stačilo zrnko pravdy. Charles zemřel v pravou chvíli. To bylo jisté. Juliette by ani nemohla naplánovat tak dokonalé načasování. Kdyby její muž žil, nedokázal by se svým měkkým srdcem chladně čelit ostudě, jejíž byla Edith příčinou, a zcela jistě by to způsobilo rodinnou katastrofu. Juliette naopak zachránila čest a důstojnost nejen své dceři, ale i celé rodině. Zachránila všechny před skandálem. Samozřejmě že se Edith z té své deprese po čase vyhrabe a dobře se vdá. Jakmile Edward od sousedů ukončí studia v New Yorku, nesmí ztrácet čas a musí ty dva zasnoubit.

Jen ať si Juliette spřádá ty své plány, osud je však vrtkavý. Jednoho zimního rána, právě když si myslela, že má vše zcela pod kontrolou, se dostavil advokát z Atén a z kožené aktovky vytáhl cosi, co okamžitě zcela narušilo již tak křehkou rovnováhu ve vztahu mezi matkou a dcerou.